

En nationell strategi för regional utveckling 2007 - 2013

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som yttrande till Näringsdepartementet inför framtagandet av en nationell strategi för regional utveckling 2007 – 2013 överlämnas och återopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

Näringsdepartementet har för avsikt att presentera en nationell strategi för regional utveckling under våren 2006.

Den nationella strategin ska beskriva statens mål med EU:s framtida strukturfonds-satsningar. För att inte bygga upp parallella system avser regeringen och Näringsdepartementet att använda Sveriges tilldelning av strukturfondsmedel till att stärka den nationella och regionala tillväxt- och utvecklingspolitiken. Målsättningen är att genomförandet av strukturfondsprogrammen framöver ska ske samordnat med den nationella regionala utvecklingspolitiken, den nationella storstadspolitiken samt politiken för landsbygdsutveckling.

Beredning

Skrivelsen har remitterats för synpunkter till stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Jag delar stadsledningskontorets uppfattning om att den nationella strategin för regional utveckling bör fokusera på hur arbetsmarknadspolitiken i samverkan mellan olika aktörer kan utvecklas till en mer flexibel sysselsättningspolitik.

Jag delar stadsledningskontorets bedömning att storstadsregionernas möjligheter att bidra till den nationella tillväxten måste tas till vara bättre.

Stadsledningskontoret lyfter även fram två andra viktiga aspekter, att stimulera bostadsbyggandet samt att prioritera utbyggnaden av långsiktigt hållbara och energieffektiva transportsystem.

Jag delar fullt ut stadsledningskontorets åsikt att en regional utvecklingspolitik måste innehålla insatser på nationell nivå för att komma tillrätta med problem som social utslagning, segregation och kriminalitet.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Som yttrande till Näringsdepartementet inför framtagandet av en nationell strategi för regional utveckling 2007 – 2013 överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 25 januari 2006

ANNIKA BILLSTRÖM

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Nordin* och *Mikael Söderlund* (båda m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Tillväxtens förutsättningar är starkast i storstadsregionerna. Att nyttja denna potential kommer hela landet tillgodo. Den enskilt viktigaste samhällsfrågan är att skapa en miljon nya arbeten i en nära framtid. Vi är övertygade om att storstadsregionerna kan spela en avgörande roll som motorer för landets ekonomi och sysselsättning. Det råder inte något konfliktförhållande mellan stad och land. Tvärtom. De många mötesplatserna i de funktionella storstadsregionerna kan medverka till den synergieffekt som behövs för att skapa tillväxt och fler arbetstillfällen i hela landet. Att låta storstadsregionerna utvecklas tjänar hela landet på.

Förbättrade kommunikationer och kortare restider innebär att det blir lättare att träffas och att tillgången till kompetent arbetskraft ökar. Den eftersatta infrastrukturen i storstäderna måste komma på plats. Genom att göra investeringar i storstadsregionerna för flyg, väg, järnväg och hamnar kan tillväxten i hela landet öka. Investeringar i storstäderna skapar effektiva bostads- och arbetsregioner.

ÄRENDET

Under sommaren 2005 fick stadsledningskontorets internationella avdelning information om att Näringsdepartementet avser att ta fram en nationell strategi för regional utveckling. Frågan togs upp i stadsledningskontorets ledningsgrupp den 16 september 2005, som beslutade att internationella avdelningen tillsammans med berörda fackförvaltningar och avdelningar på stadsledningskontoret skulle ta fram ett förslag till yttrande från staden. I arbetet med detta yttrande har förutom stadsledningskontoret även stadsbyggnadskontoret och socialtjänstförvaltningen deltagit.

Enligt Näringsdepartementet ska den nationella strategin för hållbar regional utveckling

- Utveckla och förtydliga den regionala utvecklingspolitikens mål och identifiera de prioriteringar regeringen anser vara viktigast för den regionala utvecklingen. Målen för den nationella strategin riktar sig till och ska uppnås på nationell, regional likväl som lokal nivå
- Bidra till en tydligare strategisk inriktning för den regionala utvecklingspolitiken i Sverige, dels genom att skapa en plattform för en samlad regional utvecklingspolitik som även omfattar strukturfonderna, dels genom att tydliggöra relationen mellan nationella mål och prioriteringar och regionala prioriteringar
- Utgöra en plattform för ett utvecklat samspel med regionala och lokala aktörer och ska bidra till att utveckla dialogen mellan aktörer på lokal, regional, nationell och EU- nivå genom att etablera former för en väl fungerande och kontinuerlig dialog
- Peka ut de viktigaste politikområdena för den regionala utvecklingen och dess bidrag till att uppfylla målen för den regionala utvecklingspolitiken. Därtill finns ett antal nationella strategier som ska beaktas i olika utsträckning, såsom strategin för hållbar utveckling, de integrerade riktlinjerna för Lissabonstrategin, innovationsstrategin, strategin för landsbygdsutveckling m.fl.
- Omfatta en utveckling och beskrivning av den geografiska dimensionen i politikens inriktning. Det förutsätter även en analys av utvecklingen och förutsättningarna i Sveriges regioner inbegripet gränsöverskridande samarbeten - nationellt och internationellt, stadsdimensionen, landsbygdsutveckling m.m.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Näringsdepartementet har för avsikt att ta fram en nationell strategi för regional utveckling. Denna strategi ska bidra till samordning av den nationella regionala utvecklingspolitiken, den nationella storstadspolitiken och strukturfonderna samt utgöra en plattform för ett utvecklat samspel med regionala och lokala aktörer. I arbetet med den kommande nationella strategin har näringsdepartementet en ambition att utveckla dialogen mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Som ett led i denna dialog vill Stockholms stad framföra följande synpunkter

Storadsregionens särskilda förutsättningar

Regional utveckling är inte ett nollsummespel där vissa regioners tillväxt sker på bekostnad av andras. I arbete med att nå tillväxt och framtida välstånd råder ett ömsesidigt beroende mellan storadsregionerna och övriga Sverige. Det finns flera studier som visar på att starka regioner är en förutsättning för nationell tillväxt. Storstäderna måste ges möjlighet att fokusera på sin roll som tillväxtmotor både för den kringliggande regionen och för Sverige som helhet.

Storstadspolitiken bör inte vara separerad från den nationella utvecklingspolitiken. Det behövs en nationell utvecklingspolitik som möjliggör för de starka regionerna att bli starkare samtidigt som de svaga får goda förutsättningar att växa. Storstadsregionernas möjligheter att bidra till den nationella tillväxten måste bättre tas till vara.

Hur storstadens roll som nod i en större funktionell region kommer att utvecklas framöver är avgörande för den regionala utvecklingen samt för tillväxten i Sverige och Europa. För ett utförigare resonemang kring storstadsfrågornas betydelse för den regionala utvecklingspolitiken och hur dessa frågor bör hanteras i den svenska strategin för regional utveckling hänvisar vi till den tjänstemannaskrivelse, ”Storstadsfrågorna i den svenska nationella strategin för hållbar regional utveckling”, som de tre svenska storstäderna gemensamt skickat in till Näringsdepartementet.

Inriktning och mål för den framtida regionala utvecklingspolitiken

Närings- och innovationspolitik

Storstadsregionerna har särskilda förutsättningar för att aktivt bidra till framgångsrika innovationer. Tätheten och dynamiken skapar förutsättningar för mötesplatser och nätverk som är nödvändiga för att nya idéer och innovationer ska uppstå. I t.ex. Stockholm-Mälardalen finns förutsättningar för det samspel mellan olika privata och offentliga aktörer som är själva kärnan i innovationspolitiken. Ett exempel är verksamheterna kring bioteknik: från akademisk grundforskning och internationella spetsforskningsmiljöer via forskningsdrivna nischföretag till multinationella läkemedelskoncerner. Stockholm-Mälardalen står för mer än hälften av Sveriges biotekniska forskning och utveckling genom regionens sex universitet och omkring 150 bioteknikföretag.

Det finns således förutsättningar för att vidareutveckla internationellt konkurrenskraftiga innovationssystem och kluster och skapa goda villkor för olika typer av avknoppningar och spridningseffekter, både inom regionen och till andra delar av landet. Liknande förutsättningar för starka innovationssystem – med samverkan mellan privata aktörer, offentlig forskning, utbildning samt samhället i stort – finns inom informations- och kommunikationsteknikområdet, film och musik, design, finansiella tjänster m.fl.

För att Sverige ska kunna konkurrera i en globaliserad ekonomi är storstädernas fortsatta utveckling som tillväxtcentra nödvändig. Därför måste storstädernas roll som tillväxtmotorer få större genomslag inom den regionala utvecklingspolitiken. En nationell strategi för regional utveckling bör skapa möjligheter för storstadsregioner att utvecklas som motorer för regional, nationell och europeisk tillväxt samt skapa möjligheter för att vidareutveckla internationellt konkurrenskraftiga innovationssystem och kluster.

Bostäder, infrastruktur och miljö

I den funktionella Stockholm-Mälardalen prognostiseras drygt 3,6 miljoner människor ha sin hemvist år 2030. Bara i Stockholms län beräknas befolkningen öka från 1,8 till 2,5 miljoner invånare. Denna utveckling är av vikt inte bara för regionen i sig utan också för hur regionen kan fungera som motor för utvecklingen i ett vidare geografiskt perspektiv. Storstadsregioners dynamik, täthet och attraktivitet utgör starka positiva drivkrafter, men ställer också särskilda krav på planering och effektiva lösningar för att hållbarhetssträvandena inte ska äventyras.

En sammanhängande pendlingsregion och en integrerad bostads- och arbetsmarknad utgör viktiga strategier för att möta denna utveckling. För att åstadkomma detta krävs stora satsningar inom bostadsbyggande liksom en effektiv och attraktiv infrastruktur med kvaliteter som inte äventyrar regionens miljö.

I den nationella strategin för regional utveckling måste åtgärder för att stimulera bostadsbyggandet prioriteras liksom utbyggnaden av långsiktigt hållbara och energieffektiva transportsystem. Vidare bör den nationella strategin verka för att minimera de intressekonflikter som storstadsregionerna måste hantera i samband med trafik- och bebyggelseplanering. Ett exempel på en sådan fråga utgörs av hur reglerna kring miljö kvalitetsnormerna för luftkvalitet kan och bör vidareutvecklas.

Arbetsmarknaden

Storstadsregioner har lämnat industrisamhället snabbare än landet i övrigt och gått över i ett samhälle som alltmer präglas av kunskapsintensiva företag och en större andel tjänsteproduktion. Med kunskapssamhället följer stor föränderlighet, ökad rörlighet för tjänster, kapital och människor samt en ökad individualism. Samtidigt finns mycket av det gamla kvar och utvecklas. Ett kännetecken för dessa regioner är den stora spännvidden på arbetsmarknaden. Här finns allt från de mest kunskapsintensiva företagen till företag som erbjuder enkel service. Skillnaderna i inkomster är också större än i andra regioner.

Storstadsregionerna i Sverige konkurrerar med övriga storstadsregioner i världen om att behålla och attrahera kvalificerade företag. Företagens möjligheter att rekrytera arbetskraft med relevant utbildning vid rätt tidpunkt och till acceptabel kostnad är central för dessa regioners attraktions- och konkurrenskraft. Arbetskraften i storstadsregionerna är generellt sett mer högt utbildad än i andra regioner. Detta gäller i synnerhet för stockholmsregionen. Samtidigt finns det flera studier som visar att utbildningskapaciteten i Stockholm är för låg. Detta får till följd att övergångsfrekvensen till högre utbildning blir lägre och att den sociala snedrekryteringen fortsätter.

Den förväntade sysselsättningsutvecklingen, näringslivets behov och en hotande arbetskraftsbrist understryker betydelsen av att arbetskraftsförsörjningsfrågorna hanteras i ett större tillväxksammanhang. Den arbetsföra arbetskraften måste nyttjas i större utsträckning samtidigt som arbetskraftsdeltagandet ökar. Enligt arbetskraftsundersökningen 2005 kvartal 2 står ca 220 000 människor i de tre storstäderna utanför arbetskraften. Det motsvarar ca 21 procent av arbetskraften i Stockholm, respektive ca 32 procent i Malmö och ca 25 procent i Göteborg.

Dessutom behövs en flexiblere arbetskraft, exempelvis vad gäller yrkes- och utbildningsinriktning samt ökad geografisk rörlighet. Incitamenten att tidigt komma ut på arbetsmarknaden behöver öka liksom möjligheten att arbeta längre upp i åldrarna.

Den nationella strategin för regional utveckling bör fokusera på hur arbetsmarknadspolitiken i samverkan mellan olika aktörer (stat, kommun, näringsliv m.fl.) kan utvecklas till en mer flexibel sysselsättningspolitik. Detta är särskilt viktigt för Stockholm som har en långt högre andel kunskapsintensiva företag än riket i övrigt. För att stockholmsregionen ska kunna fortsätta växa och vara tillväxtmotor krävs en tillräcklig kompetensförsörjning till regionen.

Segregation och integration

Europas och Sveriges storstadsregioner är idag inte bara centrum för tillväxt. Här finns även problem med segregation, utanförskap och områden med mycket låg förvärvsfrekvens. Detta får konsekvenser för Sveriges och hela EU:s tillväxt och utveckling. Att bryta utanförskapet och öka förvärvsfrekvensen i utsatta områden är därför inte enbart en social fråga utan i lika hög grad en tillväxtfråga.

De svenska storstadsregionerna befinner sig idag i samma situation som de flesta storstadsregioner i Europa. Städerna har alla det så kallade ”dubbla åtagandet”, det vill säga åtagandet att både sörja för invånarnas välfärd och levnadsstandard och samtidigt arbeta för att fungera som starka tillväxtmotorer. Dessa åtaganden hänger nära samman.

Med tätheten i storstäderna följer särskilda problem. Många storstadsregioner har idag problem med att svara upp mot åtagandet om att sörja för att alla invånare har en välfärd som ger en god levnadsstandard. Exempel på utmaningar som städerna står inför är hög arbetslöshet och social utslagning, segregation samt kriminalitet. Det finns grupper av människor som har ett starkt behov av samhällets stöd för att klara sin vardag, både ekonomiskt och socialt. I Sverige, liksom i övriga Europa är dessa grupper koncentrerade till vissa områden i storstadsregionerna.

En regional utvecklingspolitik måste innehålla insatser på nationell nivå för att komma tillrätta med problem som social utslagning, segregation och kriminalitet. Detta är nödvändigt för att tillvara ta den potential som storstads- och storstadsnära regioner besitter.